К64

3319-р

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

КОНОВАЛЬСЬКА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 378.637.016:796(043)

ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

НБ НПУ

100132641

Київ – 2011

8124

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор **Сущенко Людмила Петрівна**, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, завідувач кафедри фізичної реабілітації.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **Куц Олександр Сергійович,** Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри олімпійського та професійного спорту;

кандидат педагогічних наук, **Жигадло Геннадій Біславович,** Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, доцент, завідувач кафедри спортивних ігор та гімнастики.

Захист відбудеться 4 жовтня 2011 року о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.01 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9).

Автореферат розіслано 2 вересня 2011 року.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради **В. Д. Сиротюк**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку освіти в Україні рівень здоров'я є однією з визначальних умов самореалізації людини у всіх сферах діяльності. Загальновизнаним головним джерелом розвитку й зміцнення ресурсів здоров'я людини є її систематична фізична активність протягом усього життя. Оскільки рухова активність школярів забезпечується не тільки уроками фізичної культури, але й різноманітними формами фізкультурно-оздоровчої й спортивно-масової роботи, тому з позицій сьогодення доцільним є удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

Важливість кадрового забезпечення галузі та концептуальні положення підкреслено у низці державних документів: Конституції України, Законах України "Про освіту" (1991), "Про вищу освіту" (2001), "Про фізичну культуру і спорт" (2011), Державній національній програмі "Освіта" ("Україна XXI століття") (2002), Національній доктрині розвитку освіти (2002), Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту (2004), Державній програмі розвитку фізичної культури і спорту на 2007-2011 роки (2006).

Теоретично-методологічним підґрунтям дослідження стали роботи вчених щодо професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури (О. С. Куц, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, Ю. М. Шкребтій та ін.); формування професійної компетентності (В. А. Адольф, Н. А. Асташова, В. В. Плещев, С. О. Сисоєва, Л. З. Тархан), зокрема у процесі методичної підготовки (І. Л. Беленок, В. І. Земцова, О. Г. Смолянинова, Н. Л. Стефанова, О. Г. Ярошенко та ін.); використання здоров'язбережувальних технологій у навчально-виховному процесі (В. І. Бобрицька, В. П. Горащук, М. С. Гончаренко, О. Д. Дубогай, В. М. Оржеховська та ін.); фізичного виховання в освітньому просторі загальноосвітнього навчального закладу (Т. Ю. Круцевич, Н. В. Москаленко, Б. М. Шиян та ін.).

Різні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах розглядали вітчизняні науковці Л. П. Ареф'єва, Л. В. Безкоровайна, М. П. Данилко, Л. І. Іванова, В. І. Наумчук та ін. Питання методичної підготовки вчителів висвітлено у доробку К. Б. Авраменко, Г. Б. Жигадло, М. Г. Шалунової та ін. Особливості формування професійної компетентності досліджували вітчизняні (О. М. Бондаренко, Л. Б. Волошко, Л. Д. Зеленська, В. О. Калінін, М. А. Михаськова, В. І. Саюк й ін.), а також російські (А. І. Ахулкова, О. В. Баркунова, Є. С. Врублевська, Н. М. Гурбо, О. Л. Зубков, Н. В. Колпакова, В. Н. Машин, Е. М. Ребко, Т. А. Сваталова, Н. М. Слаутина, Є. О. Юринова та ін.) науковці. З'ясуванню характеристик різних видів компетентності присвятили свої праці такі вітчизняні (Д. М. Годлевська, Т. М. Колодько, О. В. Полуніна, О. І. Пометун та ін.) та російські (О. О. Головко,

Н. В. Гризлова, Г. О. Демакова, М. Н. Карапетова, Т. С. Мамонтова, Н. Н. Назарьонус, Е. В. Попова, О. В. Романова, О. Г. Смолянинова й ін.) вчені. Деякі аспекти формування методичної компетентності досліджували російські науковці, зокрема Т. Н. Гущина, Т. А. Загривна, М. І. Кабишева, В. С. Каліта, К. Ю. Кожухов, Т. Е. Кочарян, Н. М. Кузіна, О. В. Лебедєва, Е. А. Нагреллі, Т. С. Полякова, О. В. Романова, Т. В. Сясіна та ін.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена необхідністю подолання суперечностей, які виникають між:

- потребою суспільства у здоровому, працездатному, психологічно й емоційно стійкому, фізично розвиненому молодому поколінні та недостатньою компетентністю педагогічних колективів загальноосвітніх навчальних закладів у забезпеченні збереження й зміцнення здоров'я школярів;

- вимогами суспільства до підготовки майбутніх учителів фізичної культури як координаторів фізкультурно-оздоровчої роботи й недостатнім осмисленням і узагальненням цього процесу у педагогічній науці;

- потребою загальноосвітніх навчальних закладів у практичній діяльності вчителів фізичної культури з достатнім рівнем методичної підготовки й сформованістю методичної компетентності випускників вищих навчальних закладів.

Водночас теоретичний аналіз наукових досліджень свідчить, що проблема формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури ще не достатньо досліджена у педагогічній теорії. Не отримали ґрунтовного розкриття і обґрунтування зміст, форми і методи формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Враховуючи соціальну значущість ефективної методичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, недостатню теоретичну розробленість проблеми, а також виявлені суперечності, темою дисертаційного дослідження обрано **"Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін".**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає тематичному плану наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з наукового напряму "Зміст освіти, форми, методи і засоби підготовки вчителів" (протокол № 5 від 27 січня 2004 року). Автор створила навчальний посібник і тестові завдання, здійснила моніторинг сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 7 від 31 січня 2008 р.) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 2 від 26 лютого 2008 р.).

Мета дослідження – розробити та теоретично обґрунтувати зміст, форми і методи формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати стан дослідження проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін у педагогічній теорії.

2. Визначити структурні компоненти методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

3. Конкретизувати критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

4. Розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

5. Розробити комплекс навчально-методичного забезпечення для формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Об'єкт дослідження – процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Методи дослідження. Для реалізації мети й вирішення завдань дослідження використовувались такі методи: *теоретичні* – аналіз, порівняння, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, за допомогою яких обґрунтовано теоретичні позиції запропонованого дослідження та зіставлено існуючі у психолого-педагогічній літературі підходи до проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін; метод моделювання, за яким розроблено модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін і впроваджено її в практичну діяльність вищих навчальних закладів; *емпіричні* – анкетування, тестування, педагогічне спостереження, дослідження сучасного стану сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, констатувальний та формувальний етапи педагогічного експерименту застосовано з метою виявлення ефективності впровадження моделі формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін; *статистичні* – поєднання кількісного та якісного аналізу отриманого емпіричного матеріалу із застосуванням методів статистики, зокрема t-критерію Стьюдента та

факторного аналізу, які були використані з метою обробки результатів педагогічного експерименту.

Експериментальну базу дослідження становили Бердянський державний педагогічний університет, Запорізький національний університет, Інститут фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. Всього експериментальним дослідженням було охоплено 324 особи: 230 студентів й 70 викладачів з 4 вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації, 24 вчителі загальноосвітніх навчальних закладів м. Бердянська (ЗНЗ № 2, 3, 4, 6, 11, 16, гімназія №3).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:

- *вперше* визначено структурні компоненти методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, комунікативний), конкретизовано критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін; розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, яка подана як система елементів, що відтворює зв'язки та функції процесу формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін і містить такі елементи: мету, завдання, етапи, педагогічні умови, структуру методичної компетентності, розкриває зміст, форми, методи і засоби її формування та спрямована на кінцевий результат цього процесу – сформованість методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін;

- *уточнено* сутність понять "методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури" та "формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін";

- *подальшого розвитку* набули теоретичні положення компетентнісного, культурологічного, особистісно орієнтованого, інтегративного підходів у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначене тим, що розроблено та впроваджено у навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури *комплекс* навчально-методичного забезпечення, до якого увійшли *навчальні програми* з дисциплін "Теорія і методика викладання спортивних ігор", "Особливості методики проведення спортивних ігор у школі", спецкурсу "Методична робота вчителя фізичної

культури у школі"; *навчальний посібник* "Методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури: теоретичний аспект"; *тестові завдання* з баскетболу та зі спецкурсу "Методична робота вчителя фізичної культури у школі"; *електронні версії* навчального посібника та тестових завдань; *комп'ютерна програма* "КСК: педагогічний моніторинг формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін" для викладачів і студентів вищих навчальних закладів, розроблена у співавторстві з Л. П. Сущенко та Г. Б. Кошеленко (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 35667 від 12.11.2010 р., видане Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України).

Матеріали дослідження покладено в основу науково-методичного забезпечення формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Розроблені матеріали можуть бути застосовані викладачами вищих навчальних закладів для підвищення ефективності формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін. Також матеріали дослідження можна використовувати на курсах підвищення кваліфікації учителів фізичної культури.

Впровадження результатів дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації щодо формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін *впроваджені* у систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57/1662 від 06.09.2010 р.), Запорізького національного університету (довідка № 01-25/79 від 15.09.2010 р.), Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 02-10/1939 від 08.09.2010 р.), Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (довідка № 04-11/912 від 06.09.2010 р.).

Особистий внесок автора полягає в уточненні сутності й визначенні структури методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у навчальному посібнику "Методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури: теоретичний аспект", написаному у співавторстві з Л. П. Сущенко; у розробці 80 питань до першого модуля "Особливості методики навчання технічним та тактичним прийомам у баскетболі", в укладанні збірки тестових завданнях з баскетболу, написаних у співавторстві з Г. М. Шилкіним; у розробці 75 питань до тестових завдань зі спецкурсу "Методична робота учителя фізичної культури в школі", написаних у співавторстві з Г. М. Шилкіним; у розробці трьох змістових модулів навчальної програми з дисципліни "Особливості методики проведення спортивних ігор у школі", написаної у співавторстві з П. В. Шмиговим.

Апробація результатів дослідження. Основні пропозиції та теоретичні положення дисертаційного дослідження висвітлено й обговорено на *міжнародних науково-практичних конференціях:* "Спорт, духовность и гуманизм в современном мире" (Донецк, 2008), "Актуальные вопросы высшего профессионального образования" (Донецк, 2009), "Проблеми здоров'я і перспективи розвитку спорту, фізичного виховання молоді в сучасному світі" (Бердянськ, 2009), "Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту" (Чернігів, 2010), "Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту" (Київ, 2011), "Актуальні питання фізичного виховання, спорту та здоров'я студентської молоді" (Бердянськ, 2011); під час *круглого столу* "Сучасні проблеми фізичного виховання і розвитку учнівської та студентської молоді" (Київ, 2009), на *засіданнях кафедри* фізичного виховання Бердянського державного педагогічного університету та кафедри фізичної реабілітації Інституту фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Публікації. Основні теоретичні положення й висновки дисертаційного дослідження відображено у 16 наукових і науково-методичних публікаціях, зокрема у навчальному посібнику, у 2 збірках тестових завдань, у 2 навчальних програмах, у 9 статях у наукових фахових виданнях з педагогіки, у 2 статтях у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (256 найменувань) і додатків. Загальний обсяг дисертації – 270 сторінки (основна частина – 180 сторінок). Робота містить 31 таблицю та 30 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми і доцільність її наукової розробки, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення дослідження, подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі **"Теоретичні засади формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін"** розглянуто основні дефініції дослідження; визначено структуру методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури; розкрито сучасний стан формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Аналіз літературних джерел (Т. Н. Гущина, А. І. Кочетов, З. В. Кульневич, Л. М. Мітіна, та ін.) свідчить про те, що формування методичної компетентності майбутнього вчителя, його здатності застосовувати

отриманні знання у реальній життєвій ситуації є однією з найбільш актуальних проблем сучасної вищої освіти.

Науковці (О. С. Анісімов, Р. У. Боданова, О. Е. Лебедєва, Т. Б. Руденко, Е. В. Титова та ін.) вважають методичну компетентність окремим видом професійної педагогічної компетентності у галузі методики, який певним чином співвідноситься з іншими видами психолого-педагогічної компетентності, педагогічною культурою і визначається як інтегральна багаторівнева професійно значуща характеристика особистості, спілкування і професійної діяльності, яка опосередкує результативний педагогічний досвід.

Деякі дослідники (В. О. Адольф, Н. О. Асташова, Л. В. Шкеріна) пов'язують методичну компетентність учителя з певними властивостями, здібностями особистості й готовністю реалізовувати ці здібності у професійній педагогічній діяльності, а також зі знаннями, якими оволодівають студенти вищих педагогічних навчальних закладів.

У розділі поняття *"професійно орієнтовані дисципліни"* ми розглядаємо як академічні дисципліни, що входять до циклу професійно орієнтованої підготовки (професійної та практичної підготовки), вивчення яких сприяє оволодінню студентами спеціальними знаннями та вміннями, необхідними вчителю фізичної культури для подальшої роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

Поняття *"методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури"* ми тлумачимо як інтегративну якість особистості, досягнуту в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу, яка характеризується сукупністю знань, умінь, навичок та особистісних якостей майбутніх учителів фізичної культури, необхідних для якісного викладання предмету "Фізична культура", для надання методичної допомоги учням щодо їх самостійних занять фізичними вправами, батькам щодо виховання здорових нащадків, педагогічному колективу у проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня.

Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін ми розглядаємо як процес фахової підготовки, завдяки якому студенти оволодівають сукупністю спеціальних компетенцій та професійно значущих особистісних якостей, необхідних для забезпечення подальшої методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі з учнями, батьками та учителями з метою зміцнення та збереження здоров'я школярів.

У розділі визначено *мотиваційний, когнітивний, діяльнісний* та *комунікативний* структурний компоненти методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Показники сформованості структурних компонентів методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники сформованості структурних компонентів методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури

Компо-нент	Назва складових компоненту	Показники сформованості компонентів
Мотиваційний компонент	Соціально-ціннісна компетенція	Відповідність системи особистісних цінностей соціально значимим моральним орієнтирам та відповідальність за результати своєї професійної діяльності
	Професійно-ціннісна компетенція	Сукупність потреб, мотивів, інтересів, ціннісних орієнтацій, ставлень до фізичного виховання адекватних цілям і завданням педагогічної діяльності та методичної роботи з фізичного виховання в загальноосвітньому навчальному закладі, мотивація до особистісної самореалізації у педагогічній діяльності
Когнітивний компонент	Загальнокультурна компетенція	Наявність широкого кола знань, знань елементів національної й світової культури, культурних інтересів, особистісних захоплень, різнобічної розвиненості
	Здоров'язбережу-вальна компетенція	Спеціалізовані у галузі "Фізична культура та спорт" та методичні фахові знання
Діяльнісний компонент	Технологічна компетенція	Уміння планувати, проводити навчальні заняття та аналізувати інформацію про хід навчального процесу, визначати недоліки та усувати їх; оцінювати навчальні досягнення учня з фізичної культури; планувати всі ділянки фізкультурно-оздоровчої роботи в загальноосвітньому навчальному закладі; надавати методичну допомогу педагогічному колективу в організації та проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів в навчальному закладі; надавати методичну допомогу учням щодо їх самостійних занять; проводити бесіди (з учнями, їх батьками) та методичні наради з педагогічним колективом щодо питань фізичної культури та спорту
	Рефлексивна компетенція	Адекватна самооцінка; уміння: самостійно приймати рішення й відповідати за свої вчинки; вивчати, аналізувати та узагальнювати педагогічний досвід щодо оптимізації процесу фізичного виховання школярів; адаптувати його використання в залежності від умов школи; ефективно використовувати навчально-методичне забезпечення навчального процесу з фізичної культури в школі, творче використання міжпредметних зв'язків фізичної культури з іншими предметами, організація самоосвіти та самоконтролю
Комунікативний компонент	Особистісна компетенція	Особистісні якості майбутнього вчителя фізичної культури (моральність, педагогічний оптимізм, гуманістична спрямованість та любов до дітей, толерантність у спілкуванні з людьми, високий рівень самосвідомості й почуття власної гідності)
	Управлінська компетенція	Уміння регулювати емоційні стани, попереджати й тактовно розв'язувати конфліктні ситуації; встановлювати доброзичливі і правильні взаємини з колегами, учнями, батьками учнів під час проведення методичних заходів; уміння формувати інтерес, мотивацію й установки до занять фізичною культурою; здатність до співробітництва на основі довіри (зі школярами, батьками, колегами); володіння педагогічною етикою, тактом

Визначено критерії сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін: ступінь сформованості мотивації майбутнього учителя фізичної культури до здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь оволодіння майбутнім учителем фізичної культури знаннями, необхідними для здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь сформованості умінь та навичок майбутнього учителя фізичної культури застосовувати теоретичний матеріал у процесі виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь сформованості здатності майбутніх учителів фізичної культури до саморозвитку та самоосвіти, необхідної до виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь сформованості комунікативної здатності майбутнього учителя фізичної культури до здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

Високий рівень сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури означений яскраво вираженою мотивацією студента до здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, наявністю ґрунтовних знань, необхідних для здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, сформованістю умінь та навичок творчого застосування теоретичного матеріалу у процесі виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, яскраво вираженою здатністю до саморозвитку та самоосвіти, необхідною до виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, досконалою комунікативною здатністю до толерантного та доброзичливого спілкування у процесі методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

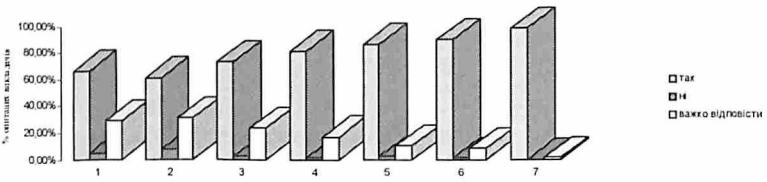
Середній рівень сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури характеризується певною мірою вираженою мотивацією студента до здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, обмеженими знаннями, необхідними для здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, сформованістю умінь та навичок застосування теоретичного матеріалу у процесі виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі тільки у стандартних ситуаціях, певною мірою вираженою здатністю до саморозвитку та самоосвіти, необхідною до виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, достатньою здатністю дотримуватись тактовності під час спілкування у процесі методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

Низький рівень сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури означений слабкою, нестійкою мотивацією студента до здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, недостатніми знаннями для здійснення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, недостатньою сформованістю умінь і

неспроможністю до самостійного застосування теоретичного матеріалу у процесі виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, нестійкою здатністю до саморозвитку та самоосвіти, необхідною до виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі, нездатністю до тактовного спілкування у процесі методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі.

Результати дослідження підтвердили актуальність та доцільність розробки обраної теми дослідження. Опитування 230 студентів вищих навчальних закладів засвідчує, що усвідомлюють необхідність методичної підготовки для подальшої успішної професійної діяльності 89,65% студентів; вважають себе підготовленими до методичної роботи 52,34% студентів; володіють знаннями про форми методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі 44,22% студентів; володіють уміннями ефективно використовувати навчально-методичне забезпечення процесу з фізичної культури в школі 45,11% студентів.

Результати анкетування 70 викладачів вищих навчальних закладів свідчать про те, що у процесі фахової підготовки приділяють увагу ознайомленню майбутніх учителів фізичної культури зі змістом методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі 61,46% викладачів, вмінням проводити бесіди з батьками – 56,3% викладачів, з педагогічним колективом загальноосвітнього навчального закладу – 48,51% викладачів; оволодінню знаннями щодо змісту методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі – 61,46% викладачів (рис. 1).

1 – оволодінню знаннями щодо різних форм методичної роботи у ЗНЗ;
2 – оволодінню знаннями щодо змісту методичної роботи у ЗНЗ;
3 – оволодінню знаннями нормативних документів з організації фізичного виховання у ЗНЗ;
4 – оволодінню знаннями щодо планування фізкультурно-оздоровчих заходів у ЗНЗ;
5 – оволодінню знаннями щодо мети, завдань та змісту фізичного виховання у ЗНЗ;
6 – оволодінню знаннями щодо впливу фізичних вправ на динаміку розвитку дітей;
7 – оволодінню знаннями щодо термінології у галузі фізичної культури.

Рис. 1. Розподіл відповідей викладачів вищих навчальних закладів, опитаних щодо сприяння студентам в оволодінні знаннями, необхідними для забезпечення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі (%)

Результати опитування 24 вчителів фізичної культури загальноосвітніх навчальних закладів показали, що необхідність вдосконалювати вміння майбутніх учителів фізичної культури з планування роботи з фізичного виховання в загальноосвітньому навчальному закладі відзначили 92,61%

учителів, з розробки сценаріїв фізкультурно-оздоровчих заходів – 81,52% учителів, з підготовки та оформлення інформації щодо самостійної рухової активності школярів – 77,81% учителів, з надання методичної допомоги школярам щодо самостійних занять фізичними вправами у позашкільний час – 66,73% учителів.

Отже, процес формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтовних дисциплін потребує вдосконалення.

У другому розділі **"Зміст, форми і методи формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін"** подано модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін; обґрунтовано зміст, визначено форми і методи формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін; подано організацію та методику педагогічного експерименту; проаналізовано результати педагогічного експерименту.

У розділі розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, яка зумовлена потребами суспільства в учителях фізичної культури, які здатні з метою зміцнення здоров'я школярів організовувати та проводити методичну роботу у загальноосвітньому навчальному закладі (рис. 2).

Визначено зміст формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури, який передбачає оволодіння студентами ґрунтовними знаннями з таких професійно орієнтованих дисциплін, як "Теорія і методика фізичного виховання" (3 курс), "Теорія і методика викладання спортивних ігор" (3 курс), "Особливості методики проведення спортивних ігор у школі" (3 курс), зі спецкурсу "Методична робота вчителя фізичної культури у школі" (4 курс), до яких розроблено навчально-методичне забезпечення.

Педагогічними умовами формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін було визначено такі: інтеграція змісту методичної підготовки у зміст професійно орієнтованих дисциплін, забезпечення особистісно орієнтованої розвивальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії "викладач-студент" на рівні співтворчості, створення і дотримання сучасного навчально-методичного супроводу вивчення професійно орієнтованих дисциплін майбутніми учителями фізичної культури.

У розділі визначено, що під час формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін у межах використання традиційних форм підготовки у вищому навчальному закладі (лекції, практичні заняття, самостійна та

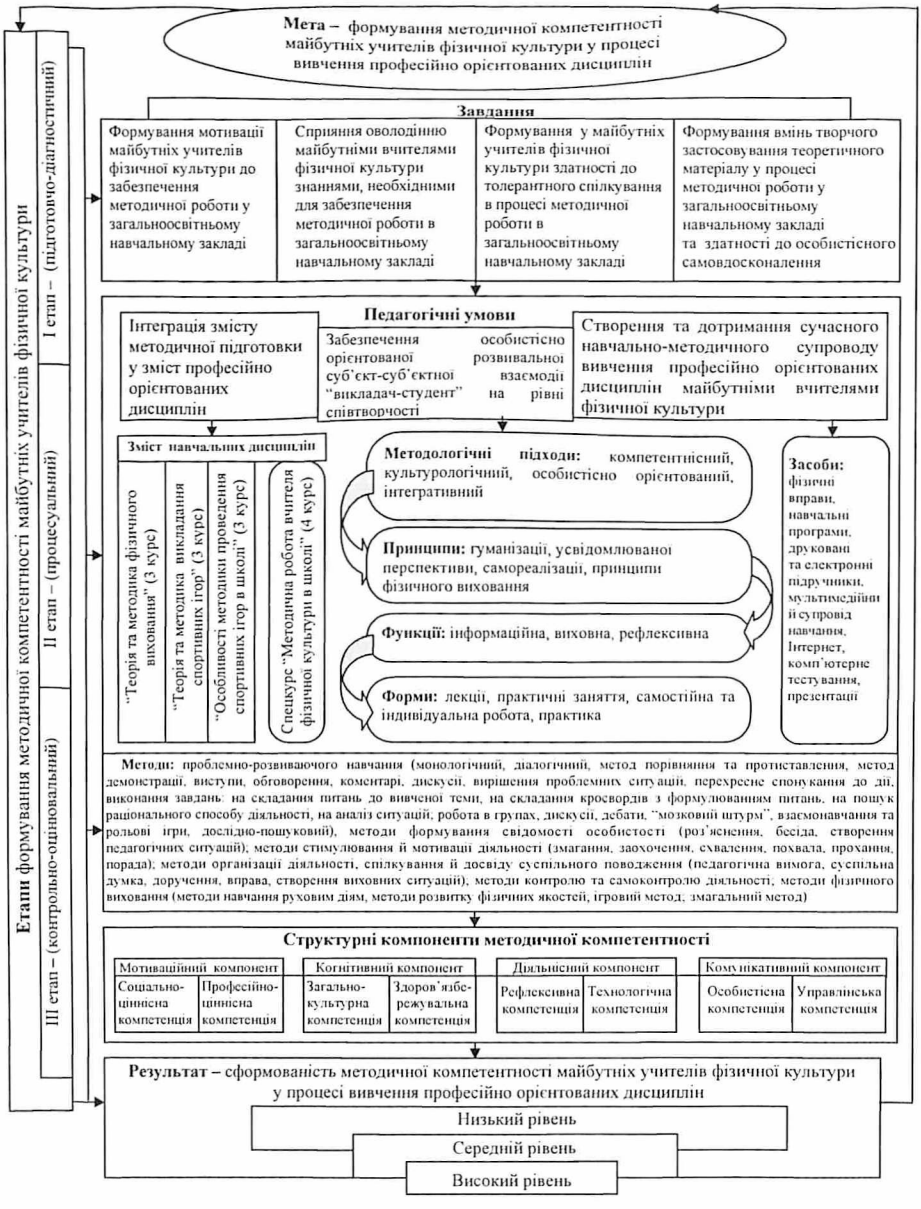

Рис. 2. Модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін

індивідуальна робота, практика) ефективними є такі методи: проблемно-розвиваючого навчання (монологічний, діалогічний, метод порівняння та протиставлення, метод демонстрації, виступи, обговорення, коментарі, дискусії, вирішення проблемних ситуацій, перехресне спонукання до дії, виконання завдань на складання питань до вивченої теми, на складання кросвордів з формулюванням питань, на пошук раціонального способу діяльності, на аналіз ситуацій; робота в групах, дискусії, дебати, "мозковий штурм", взаємонавчання та рольові ігри, дослідно-пошуковий метод), методи формування свідомості особистості (роз'яснення, бесіда, створення педагогічних ситуацій); методи стимулювання й мотивації діяльності (змагання, заохочення, схвалення, похвала, прохання, порада); методи організації діяльності, спілкування й досвіду суспільної поведінки (педагогічна вимога, суспільна думка, доручення, вправа, створення виховних ситуацій); методи контролю та самоконтролю діяльності; методи фізичного виховання (методи навчання руховим діям, методи виховання фізичних якостей, ігровий метод, змагальний метод).

Для проведення педагогічного експерименту було здійснено добір дослідницьких методик, а саме: методика діагностики самооцінки мотивації схвалення Д. Марлоу та Д. Крауна (для визначення рівня сформованості мотиваційного компонента), тест "Комунікативна готовність до діалогу з дитиною" за методикою І. І. Риданової (для визначення сформованості комунікативного компоненту). Розроблено "Тестові завдання з організації методичної роботи учителя фізичної культури" (для визначення рівня сформованості когнітивного компоненту), "Діагностичну карту методичної компетентності вчителя фізичної культури" та оцінка здатності студентів до саморозвитку та самоосвіти за методикою В. І. Андрєєва (для визначення рівня сформованості діяльнісного компонента).

Для проведення педагогічного експерименту було визначено репрезентативну вибірку студентів 3-4 курсів Бердянського державного педагогічного університету (експериментальна група – 79 осіб) та Запорізького національного університету (контрольна група – 72 особи). До величин, що варіювалися, було віднесено зміст, форми та методи формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Вірогідність результатів педагогічного експерименту встановлювалася за допомогою t-критерію Стьюдента.

Дані експериментальної роботи свідчать, що всі показники сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін у студентів експериментальної групи вищі, ніж у студентів контрольної групи: у контрольній групі *високий рівень* сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури на початок педагогічного експерименту мали 5% студентів, на кінець педагогічного експерименту – 9,44% студентів;

середній рівень на початок педагогічного експерименту мали 35,28% студентів, на кінець педагогічного експерименту – 46,94% студентів; *низький рівень* на початок педагогічного експерименту мали 59,72% студентів, на кінець педагогічного експерименту – 43,61% студентів. В експериментальній групі *високий рівень* сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури на початок педагогічного експерименту мали 11,39% студентів, на кінець педагогічного експерименту – 18,99% студентів; *середній рівень* на початок педагогічного експерименту мали 40,25% студентів, на кінець педагогічного експерименту – 57,22% студентів; *низький рівень* на початок педагогічного експерименту мали 48,35% студентів, на кінець педагогічного експерименту – 23,8% студентів (рис. 3).

1, 2 – початок педагогічного експерименту;

3, 4 – кінець педагогічного експерименту.

Рис. 3. Динаміка рівнів сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін (%)

Факторний аналіз даних засвідчує, що у процесі формувального етапу педагогічного експерименту в експериментальній групі найбільш значущими структурними компонентами методичної компетентності студентів були когнітивний та складова діяльнісного компоненту, які пояснюють трьома змінними: когнітивною (V.2) і діяльнісною (V.3.2) – змінною показника саморозвитку і самоосвіти, що згрупувались у найбільш значущому факторі 1 з дисперсією 26,73%. Змінна показника здатності до саморозвитку і самоосвіти діяльнісного компоненту є найбільш значущою у процесі педагогічного експерименту, що дає змогу констатувати його найбільший вплив на формування методичної компетентності студентів. У контрольній групі на формувальному етапі педагогічного експерименту найбільш значущими виявилися когнітивний (V.2) та комунікативний (V.4) компоненти з їх змінними – 25,39% дисперсії даних.

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнено та запропоновано нове розв'язання актуальної проблеми формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, що виявляється в обґрунтуванні змісту, форм і методів формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін. Узагальнення результатів дослідження стало підґрунтям для наступних висновків.

1. Аналіз наукової літератури з теми дослідження засвідчує необхідність формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у нових соціально-економічних умовах, що пов'язана з потребою суспільства у вчителях фізичної культури, здатних сприяти збереженню та зміцненню здоров'я школярів завдяки підвищенню ефективності не тільки викладання предмету "Фізична культура", але й проведення методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі. Теоретичний аналіз проблеми дослідження підтвердив, що проблема формування методичної компетентності не отримала ґрунтовного розкриття та потребує інтеграції у процес викладання професійно орієнтованих дисциплін. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін розглянуто як процес фахової підготовки, завдяки якому студенти оволодівають сукупністю спеціальних компетенцій та професійно значущих особистісних якостей, необхідних для забезпечення подальшої методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі з учнями, з батьками та з учителями з метою зміцнення та збереження здоров'я школярів.

2. Визначено структурні компоненти методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури: мотиваційний компонент, який характеризується соціально-ціннісною та професійно-ціннісною компетенціями; когнітивний компонент, який характеризується загальнокультурною та здоров'язбережувальною компетенціями; діяльнісний компонент, який характеризується технологічною та рефлексивною компетенціями; комунікативний компонент, який характеризується особистісною та управлінською компетенціями.

3. Конкретизовано критерії сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін: ступінь сформованості мотивації майбутнього учителя фізичної культури до виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь оволодіння майбутнім учителем фізичної культури знаннями, необхідними для забезпечення виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь сформованості умінь та навичок майбутнього учителя фізичної культури застосовувати теоретичний матеріал у процесі виконання методичної роботи у

загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь сформованості здатності майбутніх учителів фізичної культури до саморозвитку та самоосвіти, необхідної до виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі; ступінь сформованості комунікативної здатності майбутнього учителя фізичної культури до виконання методичної роботи у загальноосвітньому навчальному закладі. Відповідно до означених критеріїв визначено рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін (високий, середній, низький). Результати дослідження свідчать, що збільшилась кількість студентів з *високим рівнем* сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін у контрольній групі на 4,44%, в експериментальній групі – на 7,59%; збільшилась кількість студентів з *середнім рівнем* у контрольній групі на 11,67%, в експериментальній групі – на 16,96%; зменшилася кількість студентів з *низьким рівнем* у контрольній групі на 16,11%, в експериментальній групі – на 24,56%.

4. Розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, яка подана як система елементів, що відтворює зв'язки, інформаційну, виховну та рефлексивну функції процесу формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін та містить такі елементи: мету, завдання, педагогічні умови (інтеграція змісту методичної підготовки у зміст професійно орієнтованих дисциплін, забезпечення особистісно орієнтованої розвивальної суб'єкт-суб'єктної взаємодії "викладач-студент" на рівні співтворчості, створення і дотримання сучасного навчально-методичного супроводу вивчення професійно орієнтованих дисциплін майбутніми учителями фізичної культури) структури методичної компетентності; розкриває зміст, форми, методи і засоби її формування. Результатом є сформованість методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

5. Розроблено і впроваджено у навчально-виховний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури комплекс навчально-методичного забезпечення, до якого увійшли навчальні програми, навчальний посібник, тестові завдання, електронні версії навчального посібника та тестових завдань, комп'ютерна програма "КСК".

Дисертаційне дослідження не вичерпує всіх завдань з формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій у процес формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях:

Навчальні посібники, тестові завдання, навчальні програми

1. Коновальська Л. О. Методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури : теоретичний аспект : [навчальний посібник] / Л. О. Коновальська, Л. П. Сущенко. – К. : ТОВ "Козарі", 2009. – 60 с.

2. Коновальська Л. О. Баскетбол : тестові завдання / Л. О. Коновальська, Г. М. Шилкин. – К. : Козарі, 2007. – 30 с.

3. Коновальська Л. О. Тестові завдання зі спецкурсу методична робота учителя фізичної культури в школі / Л. О. Коновальська, Г. М. Шилкін. – К. : ТОВ "Козарі", 2009. – 36 с.

4. Коновальська Л. О. Навчальна програма дисципліни "Особливості методики проведення спортивних ігор в школі" / Л. О. Коновальська, П. В. Шмигов – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2010. – 18 с.

5. Коновальська Л. О. Навчальна програма спецкурсу "Методична робота учителя фізичної культури в школі" / Л. О. Коновальська. – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2010. – 16 с.

Статті в наукових фахових виданнях

6. Коновальська Л. О. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури як педагогічна проблема / Л. О. Коновальська // Наукові записки : [збірник наукових статей] / Міністерство освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; укл. П. В. Дмитренко, Л. Л. Макаренко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. LXXIV (74). – С. 107–115.

7. Коновальська Л. О. Особливості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури / Л. О. Коновальська // Наукові записки : [збірник наукових статей] / Міністерство освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; укл. П. В. Дмитренко, Л. Л. Макаренко.–К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – Вип. LXXVI (76). – С. 127–135.

8. Коновальська Л. О. Дослідження сучасного стану формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно-орієнтованних дисциплін / Л. О. Коновальська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [наукова монографія] / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2008. – № 11. – С. 101–105.

9. Коновальська Л. О. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури з позиції сучасної парадигми освіти / Л. О. Коновальська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [наукова монографія] / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2009. – № 5. – С. 134–138.

10. Коновальська Л. О. Деякі аспекти формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення

професійно-орієнтованих дисциплін / Л. О. Коновальська // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : [наукова монографія] / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ (ХХПІ), 2009. – № 8. – С. 77–80.

11. Коновальська Л. О. Визначення поняття методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури: [збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки)] / Л .О. Коновальська. – Бердянськ : БДПУ, 2009. – № 4. – С. 236–242.

12. Коновальська Л. О. Структурні компоненти методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури / Л. О. Коновальська // Наукові записки : [збірник наукових статей] / Міністерство освіти і науки України; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск LXXXV(85). – С. 95–102.

13. Коновальська Л. О. Модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін / Л. О. Коновальська // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка / Чернігівський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів : ЧДПУ, 2010. – С. 248 – 251.

14. Коновальська Л. О. Активні методи навчання у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури / Л. О. Коновальська // Науковий часопис / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт / Зб. наукових праць / за ред. Г. М. Арзютова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 10. – С. 396–400.

Матеріали науково-практичних конференцій

15. Коновальська Л. О. Моніторинг формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення професійно-орієнтованих дисциплін / Л. О. Коновальська // Актуальные вопросы высшего профессионального образования : материалы IV межд. науч. – практ. конф., (Донецк, 18 марта 2010 г). / под ред. Л. А. Деминской. – Донецк : ДГИЗФВиС, 2010. – С. 87–92.

16. Коновальська Л.О. Підходи та принципи формування методичної компетентності у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін / Л. О. Коновальська // Актуальні питання фізичного виховання, спорту та здоров'я студентської молоді : матеріали Всеукр. наук. – практ. конф. (м. Бердянськ, 15 – 17 червня 2011 р.). / гол. ред. С. Г. Кушнірюк. – Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2011. – С. 25–31.

АНОТАЦІЇ

Коновальська Л. О. Формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2011.

У дисертаційному дослідженні вперше визначено структурні компоненти методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, комунікативний), конкретизовано критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін; розроблено, розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін, яка подана як система елементів, що відтворює зв'язки та функції процесу формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін і містить такі елементи: мету, завдання, етапи, педагогічні умови, структуру методичної компетентності; розкриває зміст, форми, методи і засоби її формування та спрямована на кінцевий результат цього процесу – сформованість методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Уточнено сутність понять "методична компетентність майбутніх учителів фізичної культури" та "формування методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін".

Подальшого розвитку набули теоретичні положення компетентнісного, культурологічного, особистісно орієнтованого, інтегративного підходів у формуванні методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін.

Ключові слова: методична компетентність, майбутні вчителі фізичної культури, професійно орієнтовані дисципліни.

Коновальская Л. А. Формирование методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук за специальностью 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2011.

В диссертации понятие "методическая компетентность будущих учителей физической культуры" рассматривается как интегративное качество личности, достигнутое в учебно-воспитательном процессе высшего учебного заведения, которое характеризуется совокупностью знаний, умений, навыков и личностных качеств будущих учителей физической культуры, необходимых для качественного преподавания предмета "Физическая культура", предоставления методической помощи ученикам относительно их самостоятельных занятий физическими упражнениями, родителям относительно воспитания здоровых потомков, педагогическому коллективу в проведении физкультурно-оздоровительных мероприятий в режиме учебного дня.

Формирование методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин рассматривается как процесс профессиональной подготовки, благодаря которому студенты овладевают совокупностью специальных компетенций и профессионально значимых личностных качеств, необходимых для обеспечения дальнейшей методической работы в общеобразовательном учебном заведении с учениками, родителями и учителями с целью укрепления и сохранение здоровья школьников.

Определены структурные компоненты методической компетентности будущих учителей физической культуры: мотивационный компонент, который характеризуется социально-ценностной и профессионально-ценностной компетенциями; когнитивный компонент, который характеризуется общекультурной и здоровьесберегающей компетенциями; деятельностный компонент, который характеризуется технологической и рефлексивной компетенциями; коммуникативный компонент, который характеризуется личностной и управленческой компетенциями.

Конкретизированы критерии сформированности методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин: степень сформированности мотивации будущего учителя физической культуры к выполнению методической работы в общеобразовательном учебном заведении; степень овладения будущим учителем физической культуры знаниями, необходимыми для обеспечения выполнения методической работы в общеобразовательном учебном заведении; степень сформированности умений и навыков будущего учителя физической культуры применять теоретический материал в процессе выполнения методической работы в общеобразовательном учебном заведении; степень сформированности способности будущих учителей физической культуры к саморазвитию и самообразованию, необходимой к выполнению методической работе, в общеобразовательном учебном заведении; сформированности коммуникативной способности будущего учителя

физической культуры к выполнению методической работы в общеобразовательном учебном заведении.

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена модель формирования методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин, которая подана как система элементов, воссоздающих связи, информационную, воспитательную и рефлексивную функции процесса формирования методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин и содержит такие элементы: цель, задачи, педагогические условия (интеграция содержания методической подготовки в содержание профессионально ориентированных дисциплин, обеспечение личностно ориентированного развивающего субъект-субъектного взаимодействия "преподаватель - студент" на уровне сотворчества, создание и соблюдение современного учебно-методического сопровождения изучения профессионально ориентированных дисциплин будущими учителями физической культуры), раскрывает содержание, формы, методы и способы ее формирования. Результатом является сформированность методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин.

Последующее развитие приобрели теоретические положения компетентносного, культурологического, личностно ориентированного, интегративного подходов в формировании методической компетентности будущих учителей физической культуры в процессе изучения профессионально ориентированных дисциплин.

Ключевые слова: методическая компетентность, будущие учителя физической культуры, профессионально ориентированные дисциплины.

Konoval's`ka L. O. Formation methodical competence future teachers of physical culture in the process of professionally oriented disciplines. - Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of pedagogical sciences after specialty 13.00.04 – the theory and method of professional education. – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2011.

In the dissertation research first identified the structural components of methodological competence of future teachers of physical culture (motivational, cognitive, activity, communicative), concretized criteria, indicators and the level of formedness methodological competence of teachers of physical culture in the process of professionally oriented disciplines, developed , theoretically grounded and experimentally verified model formation of methodical competence of teachers of physical culture in the process of professionally oriented disciplines, which presented as a system element that plays connections and functions of the formation of

methodological competence of future teachers of physical culture in the process of professional disciplines and includes the following elements: goal, objectives, stages , pedagogical conditions, the structure of methodological expertise; reveal the contents, forms, methods and means of development and focused on the outcome of this process - formedness methodical competence of future teachers of physical culture in the process of professionally oriented disciplines.

Specify the essence of the concepts of "methodical competence of future teachers of Physical Culture" and "the formation of methodological competence of future teachers of physical culture in the process of professionally oriented disciplines".

Further development of the acquired theoretical principles of competence, cultural, personality-oriented, integrative approaches in the formation of methodological competence of future teachers of physical culture in the process of professionally oriented disciplines.

Keywords: methodical competence, future teachers of physical culture, professionally oriented disciplines.

Підписано до друку 02.09.2011 р. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Наклад 100 прим. Зам. № 509
Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26